

LAUSUNTOYHTEENVETO: LUONNOKSET KOTOUTUMISLAIN MUKAISIKSI ASETUKSIKSI

Tausta:

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki (681/2023, jäljempänä kotoutumislaki) tulee voimaan 1.1.2025 ja kumoaa voimassa olevan, samannimisen lain. Kotoutumislaki sisältää asetuksenantovaltuudet seuraavista aiheista:

Asetus 1: osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sisällöstä ja toteuttamisesta (jäljempänä *arviointiasetus*).

Arviointiasetus on tarkoitus antaa sisällöltään pääosin vastaavana kuin nykyinen alkukartoitusta koskeva asetus. Asetuksessa säädetään alkukartoituksen sisällöstä eli alkuhaastattelusta ja tarkentavista toimenpiteistä: mitä maahanmuuttajan kotoutumisen valmiuksia alkuhaastattelussa selvitetään, millä kielellä alkuhaastattelu ja tarkentavat toimenpiteet tehdään sekä toteutuksesta niin, että maahanmuuttaja voidaan ohjata työmarkkinoille, tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muihin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ja palveluihin kuten kotoutumissuunnitelman laadintaan.

Asetus 2: monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta (jäljempänä *yhteiskuntaorientaatioasetus*).

Yhteiskuntaorientaatioasetuksessa on tarkoitus säätää tarkemmin monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä, toteuttamiskielestä ja –tavoista kuten lähi- tai etäopetuksen hyödyntämisestä.

Asetus 3: alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen edustajan palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa (jäljempänä *edustajanpalkkioasetus*).

Edustajanpalkkioasetuksessa säädetäisiin pääosin nykyistä vastaavasti palkkioon ja kulukorvaukseen oikeuttavasta ajasta, palkkion maksamisen perusteista, palkkion määrästä, korvattavista kuluista ja hakumenettelystä.

Edustajanpalkkioasetus on tarkoitus antaa kotoutumislain lisäksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 7 §:n nojalla ja korvata voimassa oleva valtioneuvoston asetus ilman huoltajaa olevan lapsen edustajalle maksettavasta palkkiosta ja kulukorvauksesta (115/2012).

Asetus 4: laskennallisen korvauksen perusteista ja maksatuksesta (jäljempänä *korvausasetus*).

Korvausasetuksessa on tarkoitus säätää siitä, miten laskennallinen korvaus jakautuu kunnan ja hyvinvointialueen välillä 1.1.2025 alkaen. Ahvenanmaan maakunnan osalta korvaus jakautuu kunnan

ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen ÅHS:n välille. Asetuksen on tarkoitus sisältää kaksi ikäkategoriaa: alle 7-vuotiaat ja 7 vuotta täyttäneet. Lisäksi 18-vuotta täyttäneiden osalta maksettaisiin lisäkorvaus kattamaan tiettyjen kotoutumislain mukaisten palveluiden järjestämistä. Hallitusohjelman mukaisesti tulkitsemiskustannuksia on tarkoitus alentaa kolme miljoonaa euroa vuodessa vuodesta 2025 alkaen. Tämän myötä laskennallisen korvauksen korvaussummia alennettaisiin vastaava määrä. Lisäksi laskennallisen korvauksen maksuaikaa on lyhennetty lailla 322/2024 nykyisestä kolmesta vuodesta kahteen vuoteen ja nykyisestä neljästä vuodesta kolmeen vuoteen. Näiden hallitusohjelmakirjausten yhteisvaikutukset laskennalliseen korvaukseen huomioitaisiin myös asetusvalmistelun yhteydessä.

Asetus 5: kotoutumisen edistämisen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista (jäljempänä *tietoasetus*).

Tietoasetuksessa on tarkoitus säätää osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin, kotoutumissuunnitelman sekä ohjauksen ja neuvonnan tapaamisten sisällöistä, jotka kunnan olisi tallennettava valtakunnalliseen tietovarantoon.

Lausuntokierros ja lausunnonantajat:

Asetukset olivat lausunnoilla 1.7.-14.8.2024. Lausuntoja pyydettiin muun muassa muilta ministeriöiltä, Maahanmuuttovirastolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, kehittämis- ja hallintokeskukselta, kunnilta, hyvinvointialueilta sekä edustajajärjestöiltä. Lausuntoja annettiin yhteensä 107 kappaletta. Osa lausunnoista oli yhteislausuntoja.

Lausunnon antoivat seuraavat tahot:

Puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Ahvenanmaan maakunnan hallitus,

Kansaneläkelaitos (Kela), KEHA-keskus, Opetushallitus, Tilastokeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL,

Hämeen, Kaakkois-Suomen, Kainuun, Keski-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset, Kaakkois-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Uudenmaan TE-toimistot,

Espoon, Helsingin, Hämeenlinnan, Jyväskylän, Kajaanin, Kalajoen, Kokkolan, Kuopion, Kuusamon, Lappeenrannan, Närpiön, Oulun, Pietarsaaren, Raision, Riihimäen, Rovaniemen, Salon, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupungit,

Isonkyrön, Kittilän, Muuramen ja Paltamon kunnat,

Keski-Uudenmaan työllisyysalue (sis. Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula),

Etelä-Pohjanmaan, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Satakunnan ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueet,

Akava ry, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry, Bildningsalliansen rf, Edustajat turvapainhakijalapsille ETU ry, Erikoiskaupan liitto Etu ry, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Ihmisoikeusliitto, Jyväskylän yliopisto, Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM (International Organization for Migration), Kansalaisopistojen liitto KoL, Keskuskauppakamari, Kieliasiantuntijat ry, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Moniheli ry, Monika-Naiset liitto ry, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS Keski-Suomen aluetoimikunta, Nuorisotutkimusseura, Soraya- tasa-arvo ry, STTK ry, Suomen Kansanopistoyhdistys-Fin-

lands Folkhögskolförening ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen ortodoksinen kirkko, Suomen Pakolaisapu ry, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry, Svenska Finlands folkting, Tehy ry, Turun yliopisto, Uskontojen yhteistyö Suomessa - USKOT-foorumi ry, Uudenmaan liitto, Vammaisfoorumi ry ja Yhteiset Lapsemme ry.

Seuraavat tahot ilmoittivat, että heillä ei ole lausuttavaa:

Maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Digi- ja väestötietovirasto, Maahanmuuttovirasto, Joutsenon vastaanottokeskus, Helsingin hallinto-oikeus, HUS-yhtymä ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

Yleistä lausunnoista:

Useat lausunnonantajat kommentoivat yleisesti kotoutumislaita, siihen sisältyvästä sääntelystä sekä palveluista. Lausunnot sisälsivät huomioita kotoutumislaita säädettyihin asioista, eivätkä välttämättä kohdistuneet suoraan asetuksiin tai niiden sisältöihin. Useammassa launnossa otettiin kantaa yleisesti rahoituskysymyksiin tai säästötoimenpiteisiin. Lausunnonantajat eivät lausuneet launnoissaan kaikista asetuksista, vaan useampi launnon antaja lausui osasta asetuksista. Lausunnot sisälsivät lisäksi myös ehdotuksia muuhun lainsäädäntöön kuin kotoutumislakiin.

Asetus 1: Valtioneuvoston asetus osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sisällöstä ja toteuttamisesta (arviointiasetus)

Kainuun, Keski-Suomen, Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset, Pohjois-Pohjanmaan ja Uudenmaan TE-toimistot, Helsingin, Kuopion, Lappeenrannan ja Riihimäen kaupungit, Kainuun, Kanta-Hämeen ja Keski-Suomen hyvinvointialueet, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry, Kansalaisopistojen liitto, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Lastensuojelun Keskusliitto, Monika-Naiset liitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL, Turun yliopisto ja Uudenmaan liitto pitävät asetuksen sisältöä kattavana. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen mukaan **asetuksen sisältöä on kuvattu riittävästi**. Paltamon kunnan mukaan toimenpiteet ovat tarkoituksenmukaisia. Espoon kaupunki pitää alkuhaastattelun sisältöjä sinänsä kannatettavina. Hämeen ELY-keskuksen mukaan **asetus selkeyttää kunnan tai työvoimaviranomaisen tulevan tehtävän sisältöä**, Salon kaupunki toivoo viranomaisten roolien selkeyttämistä. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin eriyttäminen monialaisesta palvelutarpeen arvioinnista on toimintaa selkiyttävä. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen mukaan monialaisen palvelutarpeen arvioinnin osalta tarvitaan selkiyttämistä tulkitsemisen osalta. Pohjois-Karjalan ELY-keskus ehdottaa 2 §:n sisältöjen järjestyksen muuttamista käänteiseen suuntaan. Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n ja Soraya- tasa-arvo ry:n mukaan **asetus edistää kotoutumisprosessin yhdenmukaisuutta ja tehokkuutta**. Pirkanmaan ELY-keskuksen mukaan asetuksessa tulisi tarkentaa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden osalta monialaisen kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin suhdetta sosiaalihuoltolain mukaiseen palvelutarpeen arvioon. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mukaan uusi asetus ei tuo juuri uutta aiempaan voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden. Bildningsalliansen rf, Kansalaisopistojen liitto ja Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry pitävät tärkeänä, että asiat selvitetään perusteellisesti. Espoon kaupunki ja Suomen Kuntaliitto ry **kannattavat joustavuutta ja harkintavaltaa palvelutarpeen tekemisessä**. Vantaan kaupunki **ei kannata näin yksityiskohtaista sääntelyä**.

Jyväskylän, Pietarsaaren ja Turun kaupungit, Muuramen kunta, Lastensuojelun Keskusliitto toteavat, että osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen **palvelutarpeen arvioinnissa tulee välttää päällekkäisyyttä**, sillä saman sisältöisiä suunnitelmia tehdään useassa eri viranomaisessa. Kokkolan kaupunki kannattaa asetusta, mutta huomauttaa, että on tärkeää välttää päällekkäisyyksiä.

Suomen ortodoksinen kirkon ja Uskontojen yhteistyö Suomessa - USKOT-foorumi ry:n mukaan **alkuhaastattelussa on arvioitava myös muiden kotoutumista edistävien palveluiden tarpeet**, kuten järjestön, yhdistyksen tai yhteisön toimintaan osallistumisen tarpeet. Akava ry pitää osaamisen tunnistamista ja tunnustamista tärkeänä, Tilastokeskus maahanmuuttajan aikaisemman koulutuksen kartoittamista. Bildningsalliansen rf ja Turun yliopiston mukaan asetuksessa **tulisi selkeämmin**

tuoda esiin kotoutuja-asiakkaan oman näkemyksen ja toimijuuden näkökulma. Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry korostaa asetuksen sisällön osalta kielten osaamista. Satakunnan ELY-keskuksen mukaan myös matemaattisten valmiuksien selvittäminen olisi hyvä olla osana palvelutarpeen arviointia. Keskuskauppakamarin mukaan **kotoutujan omat työllistymiseen, yrittäjyyteen ja laajemmin uraan liittyvät tavoitteet ja toiveet ovat tärkeä selvittää osana palvelutarpeen arviointia.** Moniheli ry esittää digitaalisten laitteiden ja alustojen käyttötaidot ja digilukutaito – teemaa lisättäväksi osaksi palvelutarpeen arviointia. Soraya- tasa-arvo ry esittää pykälään lisättävien viittauksia digitaalisten työkalujen hyödyntämiseen. Moniheli ry ja Soraya- tasa-arvo ry kannattavat kulttuurisensitiivisen työtteen varmistamista osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnissa. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten mukaan kaikille yhteinen informaatio tulisi tarjota valtakunnallisilla materiaaleilla. Jyväskylän yliopiston mukaan **palveluprosessin yhteydessä on tärkeä kertoa kotoutumissuunnitelmaan liittyvistä asioista,** Helsingin kaupungin mukaan kotoutumissuunnitelman enimmäiskestosta sekä perheen kotoutumissuunnitelmasta. Vammaisfoorumi ry pitää erityisen tärkeänä sisällön osalta vammaisuuden huomioimista. Varsinais-Suomen ELY-keskus ehdottaa KEHA-keskuksen tuottamaa alkuhaastattelurunkoa. Tilastokeskuksen mukaan olisi tärkeä kartoittaa myös maahanmuuttajan syntymämaa. Rasion kaupungin mukaan alkuhaastattelun sisältöön tulee lisätä asiakkaan äidinkieli ja muu kielitaito. Yhteiset Lapseemme ry:n mukaan tulisi kartoittaa jo olemassa olevat asiakkaan mahdolliset tukitahot, erityisesti järjestöjen tekemä työ huomioiden lasten ja lapsiperheiden tarpeet. Monika-Naiset liitto ry nostaa esiin yksilöllisesti kotoutumiseen vaikuttavien haavoittuvuustekijöiden tunnistamisen. Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n mukaan on tärkeä varmistaa, että tahoilla on riittävä asiantuntemus ja osaaminen sukupuolten tasa-arvoon liittyvistä teemoista. Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry:n mukaan tulkkipalvelut tulisi mainita asetuksessa. Svenska Finlands folkting pitää tärkeänä, että **Suomen kaksikielisyydestä ja mahdollisuudesta kotoutua myös ruotsiksi annetaan maahanmuuttajalle tieto mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.** Nuorisotutkimusseura nostaa esiin myös pidemmät kotoutumispolut, jotka voisi nostaa myös asetuksessa esiin. Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS Keski-Suomen aluetoimikunta nostaa esiin yksinyrittäjät palvelutarpeen arvioinnin osalta.

Pirkanmaan TE-toimiston, Lappeenrannan kaupungin ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen mukaan nykyistä kattavampi alkuhaastattelu tulisi vaatia todennäköisesti lisää resursseja. Myös Kaakkois-Suomen, Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset, Espoon, Helsingin, Hämeenlinnan, Kajaanin, Kalajoen, Kokkolan, Kuopion, Salon ja Turun kaupungit, Paltamon kunta, Keski-Pohjanmaan ja Keski-Suomen hyvinvointialueet, Keski-Uudenmaan työllisyysalue, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Monika-Naiset liitto ry, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS Keski-Suomen aluetoimikunta, Suomen Kuntaliitto ry, Svenska Finlands folkting, Turun yliopisto ja Uudenmaan liitto **nostavat lausunnossaan esiin resurssit.** Kaakkois-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistojen, Jyväskylän, Kajaanin ja Närpiön kaupunkien sekä Kainuun ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueiden mukaan **asetuksella on taloudellisia vaikutuksia,** sillä asetuksen toimeenpano edellyttää nykyistä enemmän resursseja. Svenska Finlands folkting nostaa esiin myös resurssit ruotsinkielisen kotoutumisen näkökulmasta. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston mukaan myös läsnäolun järjestettävä palvelu vaikuttaa resursointiin, Uudenmaan TE-toimiston mukaan arviointikeskustelut tulkin välityksellä. Kajaanin ja Lappeenrannan kaupunkien mukaan tulee varmistaa, että hyvinvointialueilla on riittävästi resursseja osallistua monialaisen palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen. Salon kaupungin mukaan on tärkeää, että hyvinvointialueen rooli erityisesti alkuvaiheen kotoutumisprosessissa on myös vahva ja selkeä. Satakunnan hyvinvointialueen mukaan hyvinvointialueen rahoitus kotoutumista edistävissä tehtävissä on varmistettava, Kainuun hyvinvointialueen mukaan palvelutarpeen arvioinnin toteuttaminen asetuksen mukaisesti lisää tulkintakustannuksia. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n mukaan taloudellisia vaikutuksia tulisi täydentää. KEHA-keskus pitää tärkeänä, että asetus mahdollistaa harkinnanvaraisen päätöksenteon palvelutarpeen arvioinnin järjestämisestä asiakkaan ymmärtämällä tai hyvin osaamalla kielellä.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto, Keski-Pohjanmaan ja Pirkanmaan hyvinvointialueet ja Hyvil Oy **esittävät 2 §:n 2 momentin selkeyttämistä sosiaali- ja terveystalouden termistön osalta.** Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota asetusluonnoksen 2 §:n 1 momentin 9 kohdan muotoiluun, jonka mukaan kunnan tai työvoimaviranomaisen olisi selvitettävä muut kotoutumista edistävien palveluiden tarpeet ja tavoitteet. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että alkuhaastattelussa voidaan tehdä palvelutarpeen arviointia palveluun ohjauksen kannalta, mutta

varsinainen tarve ja tavoitteet määritellään palvelutarpeen arvioinnissa, josta säädetään sosiaali- huoltolaissa. Sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä selkeänä tai tarkkarajaisena nykyistä asetusluonnoksen sanamuotoilua ja esittää sanamuotoilun lievennystä esimerkiksi muotoon ”ohjaus muiden kotoutumista edistävien palveluiden arviointiin”.

Espoon ja Lappeenrannan kaupungit, Muuramen kunta, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, Lastensuojelun Keskusliitto, STTK ry, Suomen Kuntaliitto ry sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL korostavat **sujuvaa yhteistyötä eri viranomaisten välillä**. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten mukaan asetuksessa voisi selventää, mikä taho missäkin tilanteessa vastaa monialaisen verkoston koolle kutsumisesta. Pohjanmaan ELY-keskuksen mukaan on tärkeää, että asetuksessa on mainittu palvelun järjestäminen toimipisteessä. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto pitää lähtökohdallisesti kannatettavana, että palvelutarpeen arviointi tehtäisiin läsnä tapaamisena. Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy ehdottaa asetuksen 3 §:ään muutosta koskien asiantuntija-arvioiden toteuttamista etäpalveluina. Satakunnan ELY-keskuksen mukaan etätapaamisen ja tulkin käytön mahdollisuus tulisi mainita asetuksessa muistion sijaan. KEHA-keskus nostaa esiin käytännön prosessin haasteita. Uudenmaan TE-toimiston mukaan on tärkeää, että palvelut ovat saatavilla ilman viiveitä. Oulun ja Tampereen kaupungit nostavat esiin tietosuojakysymykset alkuhaastatteluun liittyen palveluntuottajien näkökulmasta. Myös Helsingin kaupunki, Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Satakunnan hyvinvointialueet, Tehy ry sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL nostavat lausunnoissaan esiin kotoutujan tietosuojaan liittyvät kysymykset.

Erikoiskaupan liiton kannalta merkittävää on asetusluonnosten mahdolliset vaikutukset maahanmuuttajien työllistymiseen. Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry pitää kannatettava asetuksen myönteisiä vaikutuksia maahanmuuttaneille.

Soraya- tasa-arvo ry:n mukaan on tärkeä tiedottaa asetuksen sisällöstä kattavasti. Monika-Naiset liitto ry:n huolena on, että kotoutumisen velvoite tehostuu kotoutujalle, mutta kunnat ja hyvinvointialueet eivät pysty tarjoamaan yksilöllisiä tarpeita vastaavia. Jyväskylän yliopisto nostaa esiin myös viittomakieliset kotoutuja-asiakkaan arvioinnin toteutuksessa, Hämeenlinnan kaupunki eläkeläiset. Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry nostaa esiin ohjauksen muihin palveluihin. STTK ry pitää tärkeänä, että palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman laatimisen lähtökohta on nimenomaisesti yksilön henkilökohtaisessa kotoutumispolussa. Espoon ja Närpiön kaupunkien mukaan nykyisen kaltainen alkukartoitus on usein liian pitkä toteutettavaksi yhdellä kertaa. Muutamit lausunnonantajat nostivat esiin myös työvoiman ulkopuolella olevien kotoutuja-asiakkaiden motivoimisen palveluihin suhteessa taloudellisten etuuksiin.

Svenska Finlands folkting pitää tärkeänä, että kotoutumistoimissa otetaan huomioon hallitusohjelman kirjaus siitä, että 5-10 % maahanmuuttaneista kotoutuu ruotsiksi. Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n mukaan olisi tärkeää huomioida kulttuurin rooli kotoutumisen edistämässä. AMKE ry pitää erittäin tärkeänä, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat mukana kehittämässä kotoutumisen edistämistä, siihen liittyvää palvelutarpeen arviointia ja kotoutumissuunnitelman laatimisen käytäntöjä yhteistyössä kunnan ja työvoimaviranomaisten kanssa

Asetus 2: Valtioneuvoston asetus monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta (yhteiskuntaorientaatioasetus)

KEHA-keskus, Hämeen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Lapin, Pohjanmaan ja Satakunnan ELY-keskukset, Kaakkois-Suomen, Lapin, Pirkanmaan ja Uudenmaan TE-toimistot, Espoon, Jyväskylän, Kajaanin, Kalajoen, Kuusamon, Lappeenrannan ja Närpiön kaupungit, Paltamon kunta, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen ja Satakunnan hyvinvointialueet, Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM, Keskuskauppakamari, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Lastensuojelun Keskusliitto, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Monika-Naiset liitto ry, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry, Suomen Pakolaisapu ry, Tehy ry, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Turun yliopisto Uudenmaan liitto ja Yhteiset Lapsemme ry **pitävät monikielisen yhteiskuntaorientaation sisältöjä ja teemoja kannatettavina**. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin, Jyväskylän ja Kuopion kaupungit ja Muuramen kunta **kannattavat pääpiirteittäin asetuksen sisältöjä**. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan asetus selkeyttää palvelun tavoitetta. Riihimäen kaupunki pitää **sisältöä katta-**

vana, mutta vähimmäisvaatimuksena liian raskaana tuotettuna kaikille. Raision kaupungin mukaan sisältö on monipuolinen, Salon kaupungin mukaan erittäin laaja. Kokkolan kaupungin mukaan **on tärkeää, että sisällöt ovat yhtenäiset valtakunnallisesti.** Soraya- tasa-arvo ry:n mukaan asetus antaa joustavuutta alueellisten tarpeiden mukaan. Kansalaisopistojen liiton mukaan sisällöt vaikuttavat suhteellisen realistisilta ja toteuttamiskelpoisilta. Svenska Finlands folkting nostaa esiin sen, että palvelu on annettava myös tarvittaessa ruotsiksi.

Puolustusministeriö esittää, että monikielisen yhteiskuntaorientaation sisältöön **lisättäisiin esitettyä selvemmin** nimenomaisena **aiheena yhteiskunnan turvallisuus ja maanpuolustus.** Suomen ortodoksisen kirkon ja Uskontojen yhteistyö Suomessa - USKOT-foorumi ry:n mukaan sisällöissä tulisi käsitellä uskonnonvapautta ja yhdenvertaista kohtelua. Useampi lausunnonantaja (Opetushallitus, Espoon kaupunki, Pirkanmaan hyvinvointialue, Suomen Pakolaisapu ry, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL ja Yhteiset Lapsemme ry) nosti esiin sen, että **sisällöistä puuttuu terveys- ja lapsiperhepalvelut sekä lasten asema.** Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen mukaan sisällössä tulisi huomioida kotipaikkakunnan käytänteet. AMKE ry:n mukaan ammatillisesta koulutuksesta ja siihen liittyvistä työllistymismahdollisuuksista on kerrottava mahdollisimman aikaisessa vaiheessa yhteiskuntaorientaatiota. STTK ry pitää tärkeänä, että osana yhteiskuntaorientaatiota kotoutujalle kerrotaan työmarkkinoiden pelisäännöistä sekä työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista. Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että 1 §:n 1 momentin 6 kohdan sisältö on hyvin laaja ja esittää, olisiko **tieto sosiaali- ja terveyspalveluista syytä mainita 1 §:ssä** omana kohtanaan, tai vaihtoehtoisesti ottaa siitä nimenomainen maininta asetuksen tasolle kohtaan 6. Turun yliopiston mukaan sisältöihin tulisi lisätä tietoa syrjintäkiellosta. Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry:n mukaan suomalaisten yhteiskunnan arvojen opettaminen kuulostaa jokseenkin ongelmalliselta. Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry:n mukaan tulisi korostaa ennemmin maahanmuuttajan mahdollisuuksia kuin velvollisuuksia. Ihmisoikeusliiton mukaan tasa-arvoon liittyvässä teemassa tulisi käsitellä ainakin muistiossa mainitut asiat esimerkkien sijaan. Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n mukaan intersektionaalisuus tulisi huomioida tasa-arvo-osiossa sekä ehdottaa muistion termistöön muutoksia. Jyväskylän yliopiston mukaan suomalaisen yhteiskunnan moniarvoisuus ei tule riittävästi asetuksessa esiin ja ehdottaa muutosta sisältöihin. Suomen Pakolaisapu ry:n mukaan Suomen väestön moninaisuudesta tulisi olla tietoa opetuksessa. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mukaan sisältöön **olisi tärkeä lisätä informaatiota oman talouden hallinnomisesta.** Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM ehdottaa, että asetukseen sisällytettäisiin eri aihealueiden oppimistavoitteet, pisteytettäisiin koulutusopintopisteillä kuten kotoutumiskoulutuksen oppisuunnitelmassa sekä otettaisiin tarkemmin kantaa erityisen haavoittuvassa asemassa olevien koulutusmahdollisuuksien turvaamiseen määrittelemällä yhteiskuntaorientaation kohderyhmiä laajemmin. Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry ehdottaa, että 1 §:n kohta 8 muutetaan muodosta ”opiskelu ja opiskelumahdollisuudet” muotoon ”koulutus ja opiskelumahdollisuudet”. Svenska Finlands folkting:n mukaan tieto kaksikielisydestä on annettava riittävän kattavasti.

Hämeen, Kaakkois-Suomen, Kainuun, Lapin, Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset, Lapin TE-toimisto, Helsingin, Kuopion, Lappeenrannan ja Riihimäen kaupungit, Muuramen kunta ja Kansalaisopistojen liitto **pitävät hyvänä muistiossa mainittua valtakunnallista oppimateriaali-tuotantoa.** Turun yliopiston mukaan koulutusmateriaalia on hyvä kehittää ja tuottaa keskitetysti. Lapin ELY-keskuksen ja Lapin TE-toimiston mukaan oppimateriaalin pitäisi perustua opetussuunnitelmaan ja tulisi olla saatavilla esim. verkko-oppimisalustalla. Keski-Suomen ELY-keskuksen, Lappeenrannan kaupungin, Kittilän kunnan ja Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n mukaan **opetusmateriaalin tulee olla vapaasti saatavilla.** Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry:n mukaan on tärkeä varmistaa, että osallistujalle on olemassa materiaalia, jonka perusteella hän voi kerrata itselleen keskeisiä kysymyksiä. Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS Keski-Suomen aluetoimikunnan mukaan vähimmäissisällön ylittävän materiaalin tuottaminen vaatii resursseja ja osaamista sekä lisärahoitusta. Jyväskylän yliopisto nostaa esiin materiaalin monikielisyyden haasteet sekä kuurot kotoutujat materiaalin laadinnassa. Kittilän kunnan mukaan materiaalissa olisi tärkeä huomioida Suomen alueelliset eroavaisuudet. Kela korostaa omaa rooliaan oppimateriaalin sisällön tuottamisessa. Vammaisfoorumi ry toivoo, että vammaisjärjestöt otetaan mukaan sekä asiantuntija- että toteuttajarooliin kun yhteiskuntaorientaatiota vammaisille kotoutujille suunnitellaan ja toteutetaan. KEHA-keskus katsoo, että **valtakunnallisesta materiaalista vastaavasta organisaatiosta olisi tarpeen säätää laki- tai asetustasolla,** jolloin tosiasialliset kustannukset ja vaikutukset voidaan määritellä tarkemmin.

Opetushallituksen ja Suomen Pakolaisapu ry:n mukaan **vähimmäistuntimäärä on perusteltu**. KEHA-keskuksen mukaan keston määritelmä antaa raamit toteutukselle. Helsingin kaupungin mukaan vähimmäistuntimäärä sekä mahdollisuus intensiiviseen tai pitkäkestoiseen toteutukseen ottaa huomioon kuntien tarpeet. Riihimäen kaupungin mukaan **vähimmäistuntivaatimuksesta tulisi luopua**, Pietarsaaren kaupungin mukaan tuntimäärää tulisi arvioida uudelleen. Kainuun hyvinvointialueen mukaan **70 tuntia on varsin lyhyt aika** suhteessa sisältöön. Hämeenlinnan, Kuopion, Lappeenrannan, Oulun, Pietarsaaren, Rovaniemen, Salon, Tampereen ja Vantaan kaupunkien ja Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan **minimituntimäärän tulisi olla joustavampi**. Kalajoen ja Turun kaupunkien ja Keski-Uudenmaan työllisyysalueen mukaan tuntimäärä ja sisältö tulisi olla joustavampia. Kaakkois-Suomen ja Keski-Suomen ELY-keskukset **pitävät vähimmäiskestoja perusteltuna, mutta tuosiin, ettei koko sisältö ole aina yksilöllisesti tarpeen**. Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan esitetyn tuntimäärän soveltuvuus eri asiakkaille vaihtelee. Hämeen ELY-keskuksen mukaan vähimmäistuntimäärä tasapuolistaa koulutuksen laatua. Kansalaisopistojen liiton mukaan vähimmäisaika ei välttämättä riitä sisällön omaksumiseen. Opetushallituksen ja Suomen Pakolaisapu ry:n mukaan, vaikka yhteiskuntaorientaation tulee koostua pääosin opetuksesta, voi asetuksen kirjaus mahdollistaa sen, että varsinainen opetus jää selvästi alle tarkoitetun 70 tunnin, loppuajan koostuessa tarkemmin määrittelemättömästä itseopiskelusta, jolle on arvioitu nimellinen suoritus aika. Myös Närpiön kaupunki nostaa esiin laajuuden suhteessa itseopiskeluun.

Opetushallitus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto, Suomen Pakolaisapu ry ja Svenska Finlands folkting **kannattavat opetusmuotoisuutta**, Espoon kaupunki kannattaa periaatteessa. Uudenmaan ELY-keskuksen ja Suomen Pakolaisapu ry:n mukaan asetuksen muotoilu on tulkinnanvarainen palvelun toteuttamisen ja erityisesti opetusmuotoisuuden osalta. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto ja Svenska Finlands folkting pitävät kannatettava sitä, että monikielistä yhteiskuntaorientaatiota voidaan toteuttaa osittain tai kokonaan itseopiskeluna, lähi- tai etäopetuksena taikka niiden yhdistelmänä. Lapin ELY-keskus, Lapin TE-toimisto, Opetushallitus ja Suomen Pakolaisapu ry **pitävät hyvänä, että yhteiskuntaorientaatio on toteutettava lähiopetuksena, jos etäopetusta ei voi pitää tarkoituksenmukaisena** kotoutuja-asiakkaan yksilöllisen taustan ja palvelutarpeen vuoksi. Pirkanmaan hyvinvointialueen mukaan tulisi painottaa enemmän lähiopetuksen hyötyjä. Hämeen ELY-keskus pitää hybriditoteutusmahdollisuutta hyvänä. Kainuun, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten sekä Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston ja Hämeenlinnan kaupunki nostavat lausunnoissaan esiin **toteutustavan huomioinnin suhteessa henkilön taustaan ja palvelutarpeeseen**, Oulun kaupungin mukaan asetuksessa ei ole huomioitu kotoutujien heterogeenisyyttä. Jyväskylän yliopisto ja Svenska Finlands folkting pitävät hyvänä, että palvelun voi suorittaa myös itsenäisesti. Kaakkois-Suomen TE-toimiston mukaan itseopiskelu tai itsenäinen tiedonhaku sekä kirjallisen tai audiovisuaalisen materiaalin omaksuminen voi olla esim. luku- ja kirjoitustaidottomille pienten kieliryhmien edustajille hyvin haasteellista. Vammaisfoorumi ry:n mukaan yhteiskuntaorientaatiota toteutettaessa on huomioitava saavutettavuus ja esteettömyys, erityisesti kuulo- ja näkövammaisten henkilöiden osalta. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten, Opetushallituksen, Suomen Pakolaisapu ry:n ja Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry:n mukaan **asetus on kirjoitettu väljästi sen osalta, milloin voidaan hyödyntää kirjallista tai audiovisuaalista materiaalia**. Kansalaisopistojen liiton mukaan itseopiskelun tai audiovisuaalisen materiaalin käyttö tulee olla viimesijainen vaihtoehto. Kaakkois-Suomen, Lapin ja Uudenmaan ELY-keskukset, Lapin TE-toimisto, Kajaanin, Lappeenrannan ja Rovaniemen kaupungit sekä Keski-Suomen hyvinvointialue **pitävät mahdollisuutta järjestää monikielinen yhteiskuntaorientaatio eri toteutustavoin resurssitehokkaana ja järkevänä**. Kokkolan kaupungin mukaan on tärkeä pohtia erilaisia toteutusvaihtoehtoja. Soraya- tasa-arvo ry pitää joustavuutta toteuttamisessa myönteisenä. Hämeen ELY-keskuksen ja Keski-Suomen hyvinvointialueen mukaan on hyvä, että palvelua on mahdollista järjestää myös tulkkausta ja etätoteutuksia hyödyntäen. Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan etätoteutuksessa on huomioitava riittävä tuki osallistujille. Kokkolan kaupunki nostaa esiin opiskelijoiden mahdollisuuden keskusteluun. Kaakkois-Suomen ELY-keskus pitää tärkeänä, että palvelua voidaan toteuttaa asiakkaan oman äidinkielen lisäksi hänen hyvin osaamallaan kielellä resurssin näkökulmasta.

Pirkanmaan TE-toimiston ja Kuopion kaupungin mukaan **kouluttajien saatavuuden takaaminen voi olla haastavaa**. Uudenmaan TE-toimisto ja Kittilän kunta nostavat esiin osaavan opetushenki-

löstön riittävyden, Kittilän kunta lisäksi tulkkien saatavuuden. Satakunnan ELY-keskuksen, Opetushallituksen, Jyväskylän, Kajaanin, Kuusamon ja Kuopion kaupunkien, Muuramen kunnan, Keski-Uudenmaan työllisyysalueen ja Suomen Pakolaisapu ry:n mukaan **kouluttajana toimimisen vähimmäispätevyys- ja osaamisvaatimuksista tulisi säätää asetuksella**. Kuusamon kaupungin mukaan kouluttajien koulutuksen saatavuuteen tulee panostaa. Uudenmaan ELY-keskus pitää tärkeänä **opetushenkilöstön kouluttamista valtakunnallisella tasolla**. Riihimäen kaupungin mukaan, mikäli asetuksessa ei säädetä kouluttajan kelpoisuudesta, voi se johtaa palvelun epätasalaatuisuuteen. Soraya- tasa-arvo ry:n mukaan kouluttajien rekrytointiin tulisi asettaa selkeät kriteerit ja tarjota säännöllistä koulutusta. Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry nostaa esiin kansanopistojen roolin palvelun toteuttajana. Opetushallituksen ja Suomen Pakolaisapu ry:n mukaan vaikka kouluttajille ei asetettaisikaan muodollisia pätevyysvaatimuksia, olisi kouluttajien koulutuksesta tai kokemuksesta silti hyvä mainita asetuksessa.

Opetushallitus nostaa esiin sen, että mikäli orientaatio toteutetaan tulkin välityksellä, tulisi opetukseen varata selvästi enemmän aikaa. Riihimäen kaupungin mukaan tulkkeja saatetaan käyttää runsaasti palvelun tuottamiseksi.

Pirkanmaan TE-toimisto, Kokkolan ja Kuopion kaupungit toteavat, että toteutuksessa on tärkeä huomioida mahdolliset päällekkäisyydet kotoutumiskoulutuksen sisältöjen ja toteutusajankohtien kanssa. Tampereen kaupungin mukaan monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöt ja kohderyhmä ovat osittain päällekkäiset. Satakunnan ELY-keskuksen mukaan palvelu pitäisi poistaa laista ja sisällyttää osaksi kotoutumiskoulutusta. Kansalaisopistojen liiton mukaan palvelu saattaa hidastaa suomen tai ruotsin kielen oppimista. Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistojen ja Kuusamon kaupungin, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS Keski-Suomen aluetoimikunnan mukaan monikielisen yhteiskuntaorientaation on tärkeää olla nopeasti saatavilla ilman odotusaikoja. Lappeenrannan kaupungin mukaan valtakunnallinen koordinaatio ja tuki kunnille on tarpeen.

Pirkanmaan TE-toimiston mukaan monikielinen yhteiskuntaorientaatio todennäköisesti edistää maahanmuuttaneiden yhdenvertaisuutta suhteessa kantaväestöön, mutta maahanmuuttajaryhmien keskinäistä epätasa-arvoisuutta se voi vähäisissä määrin lisätä, jos pienten kieliryhmien edustajat eivät saa vastaavan tasoista opetusta kuin isommat kieliryhmät ja se on tärkeää huomioida, kun suunnitellaan pienempien kieliryhmien yhteiskuntaorientaatioiden toteutustapoja. Kainuun hyvinvointialueen mukaan yhteiskuntaorientaatio on merkittävä osa kotoutumista ja sen omaksumisella voidaan mahdollisesti vähentää muun muassa radikalisoitumista ja sosiaalipalvelujen tarvetta. Jyväskylän kaupungin mukaan palvelun pilotista saatujen kokemusten mukaan yhteiskuntaorientaatio hyödyttää eri kotoutuja-asiakkaita työmarkkina-asemasta riippumatta. Muun muassa Pohjois-Savon hyvinvointialue, Akava ry, Bildningsalliansen rf ja Suomen Pakolaisapu ry pitävät palvelun järjestämistä tärkeänä.

Jyväskylän kaupungin ja Muuramen kunnan mukaan palvelun järjestämisen yhteistyössä tulee huomioida tietosuojakysymykset.

Jyväskylän kaupungin, Muuramen kunnan ja Keski-Uudenmaan työllisyysalueen mukaan monikielisen **yhteiskuntaorientaation tulisi olla pakollinen palvelu** kotoutuja-asiakkaalle. Salon kaupungin mukaan kotoutujan tulee sitoutua palveluun osallistumiseen. Tampereen kaupungin ja Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM:n mukaan yhteiskuntaorientaation kohderyhmää tulisi tarkastella. Jyväskylän, Kalajoen, Kuusamon, Oulun, Pietarsaaren, Rovaniemen, Salon, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupunkien, Muuramen kunnan sekä Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS Keski-Suomen aluetoimikunnan mukaan **rahoitus palvelun järjestämiseksi on liian matala**. Espoon ja Kuopion kaupunkien mukaan rahoitus kuulostaa vähäiseltä, Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan rahoitus ei ole realistinen. Kuusamon ja Pietarsaaren kaupunkien mukaan rahoitusta tulisi tarkastella vuoden 2026 alusta lukien toteutuneiden kustannuksien pohjalta. Riihimäen kaupungin mukaan tehtävään tulee osoittaa riittävästi rahoitusta. Hämeenlinnan kaupungin mukaan lisärahoitusta palvelun toteuttamiseksi tarvitaan. Lappeenrannan, Rovaniemen, Tampereen ja Vantaan kaupunkien mukaan **yhteiskuntaorientaation sisältö ja laajuus tulee suhteuttaa siihen varattuun rahoitukseen**. Soraya- tasa-arvo ry:n ja Uudenmaan liiton mukaan on turvattava riittävät resurssit palvelun järjestämiseksi. Kunta- ja hyvinvointialueu työnantajat KT:n mukaan asetuksella on taloudellisia vaikutuksia ja

esityksessä tulisi vähintään osoittaa, että tehtävät tarkennukset vastaavat aiemmin esitettyä yksikköhintaa.

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry esittää, että kulttuurin osalta hyödynnettäisiin kulttuurialan osaamista. Myös Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS Keski-Suomen aluetoimikunta nostaa kulttuurialan merkityksen palvelussa.

Hämeen, Kainuun, Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset, Kaakkois-Suomen ja Lapin TE-toimistot, Espoon, Kalajoen ja Rovaniemen kaupungit, Kittilän ja Muuramen kunnat, Bildningsalliansen rf ja Svenska Finlands **folkting nostavat esiin yhteistyön palvelun järjestämisessä.**

Uudenmaan TE-toimisto pitää tärkeänä koulutuksen laatua ja että laadunvarmistusmenetelmät määritellään selkeästi asetuksessa. Uudenmaan ELY-keskus nostaa esiin myös palvelun toteutuksen seurannan. Raision kaupunki ja Soraya- tasa-arvo ry **nostavat esiin toteutuksen laadun ja vaikuttavuuden seurannan.** Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL nostaa esiin koulutuksen laadun. Pirkanmaan ELY-keskus ehdottaa, että asetuksessa selvitetään, mikä on tämän palvelun suhde työttömyysturvalakiin työnhakija-asiakkaiden osalta. Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy nostaa esiin myös kansainväliset opiskelijat ryhmänä, jotka jäävät kotoutumislain kohderyhmän ulkopuolelle. Svenska Finlands folkting pitää myönteisenä sitä, että palvelua voidaan järjestää myös muille maahanmuuttajille kuin kotoutuja-asiakkaille. Bildningsalliansen rf nostaa esiin vapaan sivistystyön oppilaitosten roolin.

Pirkanmaan TE-toimiston mukaan yhteiskuntaorientaation esitetty sisältö voisi vähäisesti helpottaa asiointia myös työvoimaviranomaisessa ja muissa viranomaisissa myöhemmin.

KEHA-keskus esittää, että asetuksessa otettaisiin kantaa kotoutumisohjelmaan sisältyvien kotoutumisen alkuvaiheiden palveluiden tarkoituksenmukaiseen järjestykseen ja suositeltaisiin monikielistä yhteiskuntaorientaatiota järjestettäväksi ennen esimerkiksi kotoutumiskoulutusta. Kelan mukaan tulisi säätää tarkemmin kotoutumispalvelujen alkamisajankohdasta.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Helsingin kaupungin mukaan **haaste eri alueilla on opiskeluryhmien kokoon saaminen.** Helsingin kaupunki, Kansalaisopistojen liitto ja Yhteiset Lapsemme ry nostavat esiin **haasteet harvinaisten kielten** osalta. Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan asiakasohjaus voi tuottaa haasteita. Satakunnan ELY-keskus, Espoon, Helsingin kaupungit ja Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue nostavat esiin käytännön haasteita järjestämisessä. Helsingin kaupungin mukaan lainsäätäjän tulisi harkita palvelun ylläalueellista järjestämistä ja rahoittamista valtion toimesta. Suomen Kuntaliitto ry korostaa valtakunnallisen etätoteutuksen hyödyllisyyttä.

Asetus 3: Valtioneuvoston asetus alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen edustajan palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa (edustajanpalkkioasetus)

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston, Kainuun ja Keski-Suomen hyvinvointialueiden sekä Tehy ry:n mukaan asetuksen **sisältö on yksityiskohtainen ja kattava.** Riihimäen kaupungin mukaan asetus selkeyttää lainsäädäntöä ja kannattaa asetusta. Satakunnan ELY-keskus, Pohjois-Savon hyvinvointialue ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL pitävät asetusta selkeänä. Hämeen ELY-keskuksen ja Soraya- tasa-arvo ry:n mukaan esitys selkeyttää toimijoiden rooleja.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus ja Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry **huomauttavat, ettei edustajanpalkkiota ole nostettu pitkään aikaan.** Pohjois-Karjalan ELY-keskus **esittää**, että maksettava **palkkio tulisi olla vähintään 65 euroa**, Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry **nostamista 60 euroon.** Myös Hämeenlinnan kaupunki, Lastensuojelun Keskusliitto ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry ehdottavat palkkion korottamista. Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry ja Lastensuojelun Keskusliitto **perustelevat palkkion nostamista suhteessa elinkustannuksien nousemiseen.** Satakunnan hyvinvointialueen mukaan palkkion määrä olisi asianmukaista sitoa johonkin yleistä kustannuskehitystä kuvaavaan indeksiin ja olla lähtötasoltaan verrattavissa esim. lastensuojelun edunvalvojan palkkiotasoon.

Sisäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että **asetuksen muotoilu soveltamisalan suhteen on osittain ristiriidassa nykyisen lainsäädännön kanssa eikä täysin vastaa nykyistä käytäntöä.** Sisäministeriö toteaa, että maksatuksen vastuutaho ei määräydy ainoastaan sen mukaan, minkä lain nojalla edustaja on alun perin määrätty vaan maksajan määräytymisen kannalta merkityksellistä on, onko edustettavalla lapsella oleskelulupa ja onko lapsi vastaanottolain vai kotoutumislain soveltamisen piirissä ja sen perusteella esittää asetuksen 1 §:ään muutosta. Sisäministeriö nostaa lisäksi huomiona esiin, että **tilapäistä suojelua saaneiden lasten edustajien palkkion maksatuksen vastuutaho on osittain tulkinnanvarainen** vastaanottolain ja kotoutumislain näkökulmasta, koska tilapäistä suojelua saaneet lapset eivät siirry kotoutumislain piiriin heti oleskeluluvan saatuaan toisin kuin kansainvälistä suojelua saavat.

KEHA-keskus nostaa esiin, että ehdotuksen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kuluja voidaan maksaa myös ennen 2 §:ssä tarkoitettua käräjäoikeuden päätöstä tehdystä työstä aiheutuneista kuluista, jos siitä on sovittu Maahanmuuttoviraston tai ELY-keskuksen kanssa, mikä mahdollistaa kaikkien ko. pykälässä tarkoitettujen kulujen korvaamisen ennen käräjäoikeuden päätöstä. KEHA-keskus katsoo, että vaatimus etukäteen sopimisesta lisää viranomaisten työmäärää ELY-keskuksessa ja KEHA-keskuksessa. KEHA-keskuksen mukaan **asetusta olisi hyvä täsmentää siltä osin, onko edustajan sovittava myös muista kuin koulutukseen tai edustajien tapaamiseen osallistumisesta aiheutuneista lapseen tutustumisesta syntyneistä kuluista ELY-keskuksen kanssa ennen kustannuksen syntymistä.** Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset ehdottavat myös, että edustajalle voidaan korvata lapseen tutustumisesta johtuvat matka- ja majoituskulut sekä päiväraha sekä rikosrekisteriotteesta peritty maksu ilman erillistä sopimista Maahanmuuttoviraston tai ELY-keskuksen kanssa, jotta hallinnollista taakkaa ei syntyisi.

KEHA-keskuksen mukaan asetusluonnoksen 7 §:ään tulisi lisätä korvaushakemuksen sisältöä koskevaan luetteloon, onko ennen käräjäoikeuden päätöstä syntyneistä kuluista, joista haetaan korvausta, sovittu ELY-keskuksen kanssa.

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen mukaan **palkkio tulisi maksaa** myös Maahanmuuttoviraston tai ELY-keskuksen etukäteen hyväksymään edustajan tehtävän hoitamisen kannalta tarpeelliseen **lisäkoulutukseen osallistumisen ajalta.** Varsinais-Suomen hyvinvointialue toteaa, että edustajanpalkkioasetuksessa tulisi edustajalle korvattavina kuluina olla erikseen mainittuna myös **tulkittamiseen liittyvät kustannukset.** Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksien mukaan myös perheenyhdistämiseen liittyvät kustannukset sekä työnhajauksen kulut tulisi korvata.

Satakunnan hyvinvointialueen mukaan korvauserusteena olevien tuntimäärien rajaaminen voi aiheuttaa sen, ettei lapsen etu toteudu edustajan tehtävässä. Akava ry:n, Soraya- tasa-arvo ry:n ja Tehy ry:n mukaan lasten oikeuksien toteutuminen on tärkeää.

Helsingin kaupunki toteaa, että edustajan koulutus tulisi määritellä tarkemmin. Närpiön kaupunki toteaa, että muistion mukaan vaikutuksia edustajiin ja heidän asiakkaisiinsa ei ole selvitetty ja mikäli vaikutukset on selvitetty kotoutumislain yhteydessä, tulisi muistiota täydentää sen osalta.

Asetus 4: Valtioneuvoston asetus laskennallisen korvauksen perusteista ja maksatuksesta (korvausasetus)

Jyväskylän kaupunki ja Muuramen kunta pitävät **laskennallisen korvauksen jakautumista** kunnan ja hyvinvointialueen välillä **järjestämistä vastuiden mukaisina ja kannatettavana.** Kuusamon ja Kajaanin kaupungit ja Suomen Kuntaliitto ry **eivät kannata asetusta.** Kuopion kaupungin ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen mukaan jakoperusteet jäävät epäselviksi. Soraya- tasa-arvo ry:n mukaan jakoperusteet mahdollistavat resurssien tarkemman kohdentamisen eri ikäryhmille ja alueille. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mukaan korvausten jakautuminen ei perustu aiheutuneisiin kustannuksiin ja tehtäviin. Raision kaupungin mukaan esitetty jakoperuste aiheuttaa huolta. Kuusamon ja Kajaanin kaupunkien mukaan, mikäli laskennallisen korvauksen jakosuhte on asetuksessa esitetty, tulee kunnissa huolehtia siitä, että hyvinvointialue vastaa ohjauksesta ja neuvonnasta omien palveluidensa osalta.

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten, Jyväskylän, Kuusamon, Oulun, Pietarsaaren ja Rovaniemen kaupunkien, Muuramen kunnan, Keski-Uudenmaan työllisyysalueen ja Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan **tulkitemiskustannuksien jakosuhte kunnan ja hyvinvointialueen välillä ei ja kaudu vastuiden mukaisesti**. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue **pitää korvausten jakosuhdetta hyvänä**. Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan jakosuhdetta tulisi vielä tarkistella. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mukaan hyvinvointialueiden tulkitemiskustannukset eivät liene oikealla tasolla. Pietarsaaren ja Rovaniemen kaupunkien mukaan **korvaukset tulisi maksaa vähintään tasapuolisesti** kuntien ja hyvinvointialueiden välillä. Muuramen kunnan mukaan **jakosuhteen tulisi olla toisinpäin**, Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan **jakosuhteen tulisi olla toisinpäin tai tasan**. Helsingin kaupungin mukaan maksuperusteet eivät vastaa tulkitemiskustannusten todellista määrää.

Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Satakunnan ELY-keskuksen ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan **18-vuotta täyttäneiden osalta maksettava lisäkorvaus on kannatettava**. Rovaniemen kaupungin mukaan lisäkorvauksen riittävyttä on vaikea arvioida.

Helsingin, Hämeenlinnan ja Riihimäen kaupungit, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan ja Pirkanmaan hyvinvointialueet ja Hyvil Oy **eivät kannata asetusta ja pitävät rahoitusta riittämättömänä**. Myös Oulun ja Vantaan kaupungit ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitävät rahoitusta riittämättömänä. Kittilän kunnan mukaan korvauksia pitäisi kasvattaa, Satakunnan hyvinvointialueen ja Hyvil Oy:n mukaan tasoa tulisi kasvattaa **hyvinvointialueiden osalta nykyyhdotuksesta**. Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry ei kannata rahoituksen alentamista. Rovaniemen kaupunki ei kannata rahoitusmallia. Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry on huolissaan laskennallisen korvauksen laskemisesta. Hämeen ELY-keskus ja Pietarsaaren kaupungit kantavat huolta kuntataloudesta ja esitettyjen leikkausten vaikutuksesta kuntien kotoutumistyöhön. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan laskennallisen korvauksen alentaminen vaikuttaa toimintaa heikentävästi. Monika-Naiset liitto ry:n mukaan korvaussummien alentamisen riskinä on, että joissakin kunnissa kotoutuja-asiakkaat jäävät vaille tarvitsemaansa palvelua. Pirkanmaan hyvinvointialueen mukaan, mikäli laskennallista korvausta ei koroteta, vaarantuu asiakas- ja potilasturvallisuus ja tällä on myös vaikutuksia työntekijän oikeusturvaan. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ja Hyvil Oy:n mukaan laskennalliseen korvaukseen tehtävät **muutokset saattavat edelleen heikentää hyvinvointialueiden taloudellista tilannetta**. Kunta- ja hyvinvointialueuoyntantajat KT:n mukaan korvaustasoilla on **todennäköisesti vähäistä merkittävämpi negatiivinen vaikutus kuntatalouteen**. Närpiön kaupungin mukaan taloudellisia vaikutuksia ei voida pitää vähäisenä. Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan hyvinvointialueelle maksettava laskennallinen korvaus on osaltaan edesauttanut merkittävästi kotoutumispalvelujen järjestämistä mukaan lukien tulkkipalvelut.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan arvio kotoutuja-asiakkaista, jotka tarvitsevat monialaista osaamista ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia on optimistinen, Helsingin kaupungin mukaan alimitoitettu. Helsingin kaupungin mukaan kotoutumiskoulutuksessa oleva arvioitu henkilömäärä on virheellinen ja nostaa esiin myös omaehtoisten opintojen rahoituksen riittämättömyyden. Pirkanmaan TE-toimiston, Espoon, Kajaanin, Salon ja Rovaniemen kaupunkien, Lastensuojelun Keskusliiton, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry:n, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL:n ja Turun yliopiston mukaan **tulkitemiskorvausten alentamisen riskinä on tulkkaukspalveluiden saatavuuden väheneminen**. Pirkanmaan TE-toimiston mukaan on tärkeä ennakoita tulkkaukspalvelujen saatavuutta ohjeistuksella ja tuella kunnille, jotta asiakkaiden oikeusturva ei vaarannu. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston ja Helsingin kaupungin mukaan **tulkitemiskustannuksien alentaminen voi vaarantaa asiakkaan oikeusturvan ja nostavat esiin hallintolain 26 §:n sääntelyn**. Myös Pohjanmaan ELY-keskuksen, Espoon, Kajaanin ja Raision kaupunkien, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL:n ja Turun yliopiston mukaan kustannuksien alentaminen voi vaarantaa asiakkaiden oikeusturvan. Etelä-Pohjanmaan, Kainuun, Keski-Suomen, Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueiden mukaan **korvauksen tason tulisi olla jatkossakin kustannukset kattava**. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset esittävät, että tulkkauksekustannusten korvaus keskitettäisiin voimakkaammin 18 vuotta täyttäneisiin asiakkaisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan kotoutumisesta aiheutuvia kustannuksia siirretty suoraan hyvinvointialueen kustannettavaksi. Kajaanin ja Rovaniemen kaupunkien mukaan **tulkitemiskustannukset ovat riittämättömiä**. Keskuskauppakamarin mukaan korvausten vähentäminen voi vaikuttaa negatiivisesti maahanmuuttajainasiin. Keski-Suomen hyvinvointialueen mukaan tulkit-

semiskustannusten määrä on ehdotuksen mukaan hyvin vähäinen suhteessa todellisiin kustannuksiin. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan esityksen vaikutuksia hyvinvointialueen talouteen ei voida pitää vähäisinä. Tehy ry:n huolena on, että tulkitsemiskustannukset tulevat kasvamaan. Keski-Suomen ELY-keskuksen ja Lappeenrannan kaupungin mukaan tulkitsemiskustannuksien alentaminen suhteessa KOTO24-uudistuksen asettaa kunnat haastavaan tilanteeseen. Kieliasiantuntijat ry nostaa lausunnossaan esiin tulkkien asiantuntija-aseman ja ammattitulkkien roolin tulkitsemisessä sekä etätulkkauksen.

Pohjois-Pohjanmaan ja Uudenmaan TE-toimistot, Keski-Suomen hyvinvointialue, Kalajoen, Kokkolan ja Kuopion kaupungit **pitävät asiakkaan oikeusturvan ja palvelutarpeen selvittämisen näkökulmasta tärkeänä, että** kunnissa, työvoimaviranomaisissa ja hyvinvointialueilla **tulkkaukspalveluihin on käytettävissä riittävästi määrärahaa.** Kainuun, Keski-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueet ja Hyvil Oy nostavat lausunnossaan esiin **hyvinvointialueen velvollisuuden järjestää tulkitseminen.** Hämeenlinnan kaupunki korostaa, että asetuksissa tulee huomioida kuntien resurssien riittävyys, erityisesti tulkkauksekustannusten osalta.

Espoon, Helsingin, Tampereen ja Turun kaupunkien mukaan **kotoutumiskoulutuksen kustannukset ovat kasvaneet.** Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten mukaan kotoutumiskoulutusten kustannukset eivät ole alentuneet kaikilla alueilla eikä rahoitus välttämättä ole riittävä. Espoon, Salon ja Turun kaupunkien ja Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan odotusajat kotoutumiskoulutukseen ovat kasvaneet. Helsingin ja Vantaan kaupungin mukaan **rahoitus on jo aiemmin ollut riittämätöntä.** Kajaanin kaupungin mukaan monikielisestä yhteiskuntaorientaatiosta maksettava korvaus on varsin matala, Turun kaupungin mukaan korvaussummaa tulisi tarkastella.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että **valtionkorvausjärjestelmää kotoutumista edistävien palveluiden osalta tulee kokonaisuutena jatkossa tarkasti seurata,** selvittää ja tarvittaessa tarkastella uudelleen erityisesti korvauksen jakautumisperiaatteiden osalta. Lappeenrannan ja Tampereen kaupunkien mukaan tulkitsemiskustannukset ovat todennäköisesti riittämättömiä ja **kustannuksia tulisi tarkastella vuosittain.** Riihimäen kaupungin mukaan rahoituksen monikanavaisuus hankaloittaa kunnan talouden suunnittelua. Tampereen kaupungin mukaan kotoutumista edistävien palveluiden järjestäminen kunnissa tulee olemaan haastavaa kiristyvässä taloustilanteessa. Kalajoen ja Tampereen kaupungit esittävät, että kustannuksien nousu huomioitaisiin kotoutumislain mukaisissa korvauksissa. Keski-Uudenmaan työllisyysalueen mukaan rahoitus on monimutkainen. Lappeenrannan kaupungin ja Uudenmaan liiton mukaan **asetus ei huomioi julkisen talouden kokonaisuutta.** Kajaanin, Rovaniemen ja Turun kaupunkien mukaan korvausten määrä tulisi tarkastella uudelleen syntyneiden kustannusten perusteella. Oulun ja Salon kaupunkien mukaan rahoituksen leikkaukset ovat palveluiden rahoituksen suhteen ristiriidassa suhteessa hallituksen tavoitteisiin. Lappeenrannan kaupungin mukaan leikkaamalla kuntien resursseja ja rahoitusta vaarannetaan KOTO24-uudistuksen tavoitteet. Tampereen kaupungin mukaan rahoituksen leikkaus suhteessa TE24- ja KOTO24-uudistuksiin on haastava. Oulun kaupungin mukaan kotoutumisen palveluiden riittämätön rahoitus uhkaa vesittää myös TE24-uudistuksen tavoitteet. Kela nostaa esiin huolen siitä, että mikäli tulkitsemiskustannukset kunnille ja hyvinvointialueille eivät ole riittäviä, uhkaa tietyissä asioissa asiakkaat ohjautua Kelan palveluihin. Helsingin kaupunki nostaa useita kotoutumislain mukaiseen rahoitukseen liittyviä haasteita lausunnossaan. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mukaan korvausjärjestelmää tulisi edelleen yksinkertaistaa. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mukaan osa kunnille maksettavista laskennallisista korvauksista ei kohdistu kotoutumisen edistämiseen.

Turun yliopiston mukaan tulisi varmistaa, ettei lapsia käytetä tulkkeina eikä tältä osin kannata asettua. Pohjanmaan ELY-keskus, Keski-Suomen ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueet, Helsingin, Kajaanin ja Närpiön kaupungit, Kieliasiantuntijat ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry ja Suomen ortodoksinen kirkko **kiinnittävät huomiota muistion vaikutusten arvioinneissa mainittuun riskiin siitä, jos viranomaisten järjestämän tulkitsemisen vähentäminen johtaisi sukulaisten tai ystävien tulkkeina käytön lisääntymiseen sekä lasten toimimiseen tulkkeina.** Muun muassa Kieliasiantuntijat ry ja Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry nostavat myös tasa-arvokysymykset tulkitsemiseen liittyen.

Soraya- tasa-arvo ry:n mukaan vaikutusten arviointiin ja jatkuvaan seurantaan on syytä kiinnittää huomiota.

Svenska Finlands folkting:n mukaan tarvitaan korvamerkittyä rahoitusta ruotsinkielisen kotoutumispolun kehittämiseksi. Bildningsalliansen rf nostaa esiin resurssit ruotsinkielisen kotoutumispolun kehittämiseen.

KEHA-keskus toteaa, että **Ahvenanmaan maakunnan haettavien** muiden kuin laskennallisten **korvausten osalta** asetus edellyttää voimaan tullessaan useita **uusia liitelomakkeita**. KEHA-keskus toteaa myös, että Ahvenanmaalle maksettavien korvaukset käsittely vaatii sen varmistamista, ettei kyseiselle henkilölle ole jo tuotettu palvelua toisessa kunnassa eikä korvausta ole jo toiselle kunnalle maksettu, mikä on tehtävä manuaalisesti. KEHA-keskuksen mukaan asetuksen voimaantulon yhteydessä on KEHA-keskukselle osoitettava tehtävän vaatimat resurssit sekä resurssit liitelomakkeiston luomiseen ja palveluvarannon muutoksiin. KEHA-keskus toteaa, että ohjauksen ja neuvonnan järjestämisestä Ahvenanmaan maakunnassa asuville maahanmuuttajille maksettaviin korvauksiin liittyvä dokumentaatiovaatimuksia ja tätä tulisi täsmentää asetuksessa tai soveltamisohjeessa.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa, että maahanmuuttajan tilanteen kartoitus voi vaihdella tilanteen ja tarpeiden mukaan ja sen sisällöstä säädetään maakunnan omassa lainsäädännössä ja vastuutahot on määritelty eri tavalla suhteessa Manner-Suomeen. **Ahvenanmaan maakunnan hallituksen mukaan** alkukartoitukseen ja kotoutumissuunnitelman laadintaan osallistuvat useampi taho kuin Manner-Suomessa ja tämän vuoksi asetukseen sisältyviä **korvauksia tulisi maksaa siinä mainittujen tahojen lisäksi myös maakunnan lainsäädännössä mainituille järjestöille ja AMS:lle** (Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet).

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen mukaan ulkomaan kansalaisia on Ahvenanmaalla 12 % väestöstä, mikä tulisi huomioida määriteltäessä asetuksen 3 §:n 1 mom. ohjauksen ja neuvonnan rahoitusta. Ahvenanmaan maakunnan hallitus katsoo, että sen määrittäminen, minkä Ahvenanmaan kunnan on tarjottava maahanmuuttajille ohjaus- ja neuvontapalveluja, tulee tapahtua maakuntalainsäädännön mukaisesti.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus suhtautuu myönteisesti siihen, että Ahvenanmaan maakunnan kunnilla on mahdollisuus saada korvausta kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä, mikäli kunnat haluavat toteuttaa palveluja maakunnan lainsäädännössä säädetyn lisäksi. Ahvenanmaan maakunnan hallitus esittää kuitenkin huolen siitä, ettei kyseisiä korvauksia ole otettu huomioon julkisen talouden suunnitelmassa ja toivoo, että korvaukset eivät jää saamatta tämän vuoksi. Soraya- tasa-arvo ry:n mukaan Ahvenanmaan erityisasema tulee varmistaa.

Asetus 5: Valtioneuvoston asetus kotoutumisen edistämisen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista (tietoasetus)

Uudenmaan TE-toimisto, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Lappeenrannan, Riihimäen, Salon, Tampereen ja Vantaan kaupungit, Hyvil Oy, Uudenmaan liitto **kannattavat esitystä**, Jyväskylän kaupunki, Muuramen kunta ja Nuorisotutkimusseura **kannattavat asetuksen sisältöä pääpiirteittäin**. Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen ja Pohjanmaan ELY-keskukset sekä Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston mukaan asetuksen sisältö on yksityiskohtainen ja kattava. Tehy ry ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL kannattavat asetusta ja pitää sisältöjä tärkeinä. Kainuun hyvinvointialueen mukaan asetuksen sisältö on riittävän yksityiskohtainen, Helsingin kaupunki pitää sisältöjä oikeasuuntaisena. Edustajat turvapaikanhakijalapsille ETU ry pitää uudistusta hyvänä. Hämeen ELY-keskuksen mukaan asetus selkeyttää valtakunnallisten tietojärjestelmien käyttöä. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen mukaan asetus selkeyttää työnjakoa. Osan ELY-keskuksista mukaan työvoimaviranomaisen roolia tietojen kirjaamisessa tulisi täsmentää. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten mukaan yhdenmukainen kirjausmalli auttaa myös esimerkiksi muuttotilanteissa, Kuopion kaupungin mukaan asiakkaan statuksen muuttuessa. Soraya- tasa-arvo ry:n mukaan asetus määrittelee selkeästi tiedot, jotka tulee tallentaa tietovarantoon. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan tulisi täsmentää vielä, mitä eroa on tarpeellisilla ja välttämättömillä tiedoilla hyvinvointialueen näkökulmasta. Kalajoen, Kokkolan, Kuopion, Oulun ja Turun kaupungit, Keski-Uudenmaan työllisyysalue, Bildningsalliansen rf ja Svenska Finlands folkting **pitävät hyvänä yhteistä valtakunnallista tietojärjestelmää**.

Jyväskylän kaupungin ja Muuramen kunnan mukaan 4 §:n ohjaus- ja neuvontapalveluiden osalta keskeistä on pohtia, kuinka asiakkaan suostumus tietojen tallentamisesta kotoutumisen tietojärjestelmään todennetaan sekä kuinka pitkään tietoja säilytetään järjestelmässä. AMKE ry kannattaa esitystä, jonka mukaan asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin tietojen tallentamisesta ohjaus- ja neuvontapalveluissa. Soraya- tasa-arvo ry:n mukaan tulisi tarkentaa sitä, mitä muut välttämättömät tiedot pitävät sisällään. Tilastokeskus kannattaa, että tiedot aikaisemmista tutkimuksista tallennetaan yhdenmukaisesti ja rakenteisesti tietovarantoon tiedon käyttökelpoisuuden varmistamiseksi. Hämeenlinnan kaupunki korostaa tarvetta turvata anonymiasioinnin mahdollisuus ohjaus- ja neuvontapalveluissa, vaikka tietoja tallennettaisiin valtakunnalliseen tietovarantoon. Helsingin kaupungin mukaan asetuksessa tulisi määritellä tallennettavat tiedot rajatun ja tarkentaa sitä, mitä tietoa ohjaus- ja neuvontapalveluiden on mahdollista tallentaa. Närpiön kaupungin mukaan **jää epäselväksi, koskeeko asiakkaan suostumus kaikkia tietoja vai vain 4 §:ssä mainittuja.**

Tampereen kaupunki esittää, että asetukseen kirjataan mahdollisuus jakaa asetuksen 4 §:ssä tarkoitettuja tietoja suostumusperusteisesti TNO- ja muiden kotoutumispalveluiden välillä. Kalajoen, Salon ja Vantaan kaupungit nostaa lausunnossaan esiin toimivat rajapinnat eri toimijoiden kesken. Salon kaupungin mukaan viranomaisten tulee tallentaa tiedot järjestelmään viivytyksettä. Lappeenrannan kaupungin mukaan myös ohjauskäytien kirjaaminen on tärkeää. Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan **4 §:n mukaisessa tilanteessa henkilötietojen käsittelyyn ei lähtökohtaisesti tulisi tarvita erikseen asiakkaan suostumusta.**

KEHA-keskus **esittää** asetuksen **sanamuodon väljentämistä** siten, että tiedot olisi tallennettava tarvittavalla tarkkuudella kotoutumisen valtakunnalliseen tietovarantoon, sillä kaikkien kotoutujien osalta ei liene välttämätöntä tai tarkoituksenmukaista käsitellä ja tallentaa kaikkia nyt esitettyjä tietoja. Helsingin kaupunki toteaa, että asetuksessa olisi hyvä **täsmentää tietojen taso** ja huomioida salassapitovelvoitteet ja rekisterirajojen ylitykset siltä osin kuin niitä ei ole riittävästi määritelty laissa kotoutumisen edistämisestä.

KEHA-keskuksen mukaan esityksellä on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, jotka liittyvät erityisesti tietojärjestelmäkehityksen.

KEHA-keskus **esittää**, että asetukseen sisällytettäisiin selkeyttävä kirjaus siitä, että **tallentamisvelvollisuus koskien kotoutuja työnhakijaa on työvoimaviranomaisella** ja KEHA-keskuksella eikä kunnalla. KEHA-keskus nostaa esiin huomion myös siitä, että asetuksen mukaan tietolähteen merkitseminen koskisi vain palvelutarpeen arvioinnin sisältöä ja KotoL 73 §:ssä taas tietolähteen merkitseminen koskee kaikkea pykälässä määriteltyä henkilötietoja. KEHA-keskus **pyytää** tarkentamaan sitä, että **rajaako asetus lakia tältä osin** ja tietolähteen merkitseminen koskee vain palvelutarpeen arviointia tietoineen.

Hämeen ja Kaakkois-Suomen ELY-keskukset nostavat esiin myös ELY-keskusten oikeudet tietovarantojen käyttöön. Pirkanmaan hyvinvointialue kannattaa sitä, että valtakunnallisen tietovarannon kautta asiakkaan tiedot ovat toimijoiden käytettävissä tiedonkulun ja yhteistyön mahdollistamiseksi. Pirkanmaan hyvinvointialue nostaa kuitenkin huolen käytännön menettelystä sen osalta, mikäli sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille tulisi kuntakohtaiset tunnukset. Muuramen kunnan mukaan on varmistettava tiedon siirtyminen ja järjestelmien yhteensopivuus TE-palveluiden järjestelmien kanssa. Kelan mukaan tietovarannolla voitaisiin edistää myös muuta tiedonkulkua esimerkiksi Kelan ja kuntien välillä. Tilastokeskus kannattaa, että tiedot kootaan yhteen rekisteriin, ja ehdottaa, että Tilastokeskuksella on tiedonsaantioikeus rekisteristä ja että tiedot kerätään siten, että tiedoilla voidaan täydentää myös Tilastokeskuksen ylläpitämää kansallista tutkintorekisteriä. Akava ry pitää tiedonkulkua erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden ja sivistystoimen välillä on tärkeänä. Espoon kaupunki nostaa esiin rajapinnat oleellisten järjestelmien välillä.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus ehdottaa, että tietoasetuksessa selkeästi määritellään, miten siirtymäaikana vaadittavat tiedot tallennetaan valtakunnalliseen tietovarantoon, jos kunnalla on käytössä oma järjestelmä. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan olisi kannatettavaa, että uusi tietovaranto otettaisiin käyttöön valtakunnallisesti samanaikaisesti kaikilla alueilla ja mahdolliset käyttöoikeuksiin ja käytettävyyteen liittyvät ongelmat ratkaistaan viipymättä.

Satakunnan hyvinvointialueen kokee asetuksen tarpeelliseksi, mutta nostaa esiin hyvinvointialueen resurssit tietovarannon käyttämisen näkökulmasta. Myös Espoon kaupunki nostaa esiin resurssit. Bildningsalliansen rf ja Svenska Finlands folkting pitävät tärkeänä, että tietovarannosta on saatavilla tieto siitä, millä kielellä maahanmuuttaja-asiakas kotoutuu.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää hyvänä, että asetusluonnoksessa on huomioitu hyvin välttämättömyysperiaate. Turun yliopiston mukaan toteutuksessa on tärkeää huomioida paitsi tietosuojan ja palvelujen toteutuksen näkökulmat, myös tutkimustarpeet ja tietovarannon käyttö tutkimuksessa. Yhteiset Lapsemme ry nostaa esiin tietojen laajuuden.

Helsingin kaupunki painottaa, että kotoutumisen kansalliseen tietovarantoon tallennettavien tietojen vastaavat toiminnallisuudet asiakastietojärjestelmässä tulee olla valmiit, jotta Helsinki voi ottaa asiakastietojärjestelmän käyttöön 1.1.2025 alkaen.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus korostaa, että Ahvenanmaan kunnat ovat suhtautuneet positiivisesti valtakunnallisen tietovarannon käyttöön ja että tällainen järjestelmä helpottaisi kuntien välistä tiedonvaihtoa erityisesti Ahvenanmaan ja Manner-Suomen kuntien välillä liikkuvien maahanmuuttajien osalta. Ahvenanmaan maakunnan hallitus nostaa esiin sen, että järjestelmän on toimittava ruotsiksi eikä se saa aiheuttaa hallinnollista taakkaa Ahvenanmaalle tai vaatia omia teknisiä ratkaisuja käyttöönottoa varten.

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten mukaan asetusta koskevaa muistiota voisi täydentää kuvaamalla, pitääkö kuntien koota 2025-2027 välillä tehtävien palvelutarpeen arviointien ja kotoutumissuunnitelmien tiedot jollain tavalla raportointitarkoituksia varten suhteessa valtakunnallisen tietovarannon siirtymäsäännökseen. Oulun kaupungin mukaan tietoasetuksessa tulisi selkeästi määrittellä, miten siirtymäaikana vaadittavat tiedot tallennetaan valtakunnalliseen tietovarantoon, kun kunnalla on käytössä oma järjestelmä. Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan asetukseen olisi hyvä lisätä velvoite tietojen siirtämiseen valtakunnalliseen tietovarantoon niiden kuntien osalta, jotka käyttävät omia tietojärjestelmiään vuosien 2025–2026 aikana.

Valtiovarainministeriö nostaa esiin jo aiemmissakin lausunnoissaan esille tuotuja huomioita valtakunnallisesta tietovarannosta ja asiakastietojärjestelmästä koostuvien valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden käyttöönotosta aiheutuvien tiedonhallinnan muutosten vaikutusten arviointiin ja arviointiin suppeuteen hallituksen esityksessä. Valtiovarainministeriö viittaa näihin aiempiin lausuntoihinsa ja pyytää työ- ja elinkeinoministeriötä varmistamaan, että lainsäädännön toimeenpanosta vastaavat toimijat kiinnittävät huomiota **tiedonhallinnan kaikkien muutosvaikutusten oikea-aikaiseen ja asianmukaiseen arviointiin**. Lisäksi tulee arvioida tarve pyytää muutosvaikutusten arvioinnista julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 9 §:n mukainen **lausunto** valtiovarainministeriöltä.

Muut huomiot

Useat lausunnonantajat lausuvat myös muista aiemmista kotoutumislakiin tehdyistä lakimuutoksista, kuten laskennallisen korvauksen maksuajan lyhentämisestä ja tulkitsemiskustannuksien jyvittämistä osaksi laskennallista korvausta, jotka eivät liity käsillä olevaan asetusvalmisteluun.

Puolustusministeriö katsoo yleisesti, että esitetyillä muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Puolustusvoimille. Puolustusministeriö toteaa, että maahanmuuttajataustaiset asevelvolliset ovat jo Suomen kansalaisia, eivätkä he siten ole nyt esitettyjen muutosten kannalta keskeisin kohderyhmä. Puolustusministeriö toteaa lisäksi, että osaltaan Puolustusvoimat tukee varusmieskoulutuksella kotoutumista edistävien tavoitteiden, kuten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota lausuntoaikaan ja muistuttaa velvollisuudesta selvittää, onko asetusluonnokset tarpeen käsitellä kuntalain (410/2015) 13 §:n mukaisesti kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa niihin liittyvien kuntavaikutusten vuoksi. Valtiovarainministeriö pyytää työ- ja elinkeinoministeriötä huomioimaan mahdolliset vuoden 2025 valtion talousarvion valmistelussa aiheutuvat vaikutukset erityisesti korvausasetukseen.

Jyväskylän kaupungin ja Muuramen kunnan mukaan korvausjärjestelmää tulisi kehittää niin, että tuloksellisesta ja vaikuttavasta kotoutumisprosessista maksettaisiin kunnille kannuste.

Jyväskylän kaupungin mukaan on keskeistä varmistaa kotoutuja-asiakkaan kanssa työskentelevien tahojen tietoisuus toisistaan sekä yhteydenpidon kanavat erityisesti tilanteissa, kun kotoutujan tilanne muuttuu.

Jyväskylän kaupungin mukaan muiden kuin työnhakijana olevien kotoutuja-asiakkaiden tai henkilöiden, joilla ei ole oikeutta työmarkkinatukeen (tilapäisen suojelun direktiiviin kuuluvat henkilöt) motiivointi on haastavaa, koska heidän saamallaan palveluilla ei ole välitöntä rahallista kannustinta. Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry nostaa lausunnossaan esiin myös esimerkiksi työvoiman ulkopuolella olevien henkilöiden tavoittamisen.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan sujuva koulutukseen pääsy tulisi turvata. Riihimäen kaupungin mukaan työvoimaviranomaisten ja kuntien kotoutumispalveluiden viranhaltijoilla tulee olla käyttöoikeus kaikkiin järjestelmiin ja myös tietojen tallennusoikeus. Kaakkois-Suomen ELY-keskus nostaa esiin alueellaan järjestetyt monikieliset infotilaisuudet. Pohjois-Karjalan ELY-keskus nostaa lausunnossaan esiin myös työllistävien yritysten tarpeet työllisyden nopeuttamisessa.

AMKE ry:n mukaan ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen on kiinnitettävä tarkempaa huomiota. Satakunnan hyvinvointialueen mukaan on epätarkoituksenmukaista säätää asioista viidellä eri asetuksella, vaan olisi selkeämpää koota kaikki yhdeksi asetukseksi.

Akava ry nostaa lausunnossaan esiin myös yhteiskunnan vastaanottavuuden kotoutumisen edistämiseksi.

Hyvil Oy lausuu myös yleisesti kotoutumisen asiakastietojärjestelmän jatkekehittämisestä ja korostaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja käsiteltäessä on noudatettava sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettu lakia (703/2023, asiakastietolaki) ja asiakastiedon kirjaamista koskevia määräyksiä.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n mukaan työvoima- ja kotoutumispalveluja sekä työttömyysturvaa koskevien uudistusten yhdysvaikutuksena palveluiden rahoitus tulee olemaan riittämätöntä. Useampi lausunnonantaja nosti myös muiden viranomaisten prosessien viiveet kotoutumisen edistämiseksi. Isonkyrön kunta viittaa muiden lausunnonantajien lausuntoihin ja toteaa niiden olevan kattavia, mutta nostaa erikseen toimijoiden roolien määrittelyn ja resursoinnin.

Kela nostaa lausunnossaan esiin viittauksen toimeentulotukilaisissa vanhaan kotoutumislakiin ja nostaa kotoutuja-asiakkaiden etuuskysymyksiin liittyviä huomioita.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto muistuttaa, että YK:n lapsen oikeuksien komitea on vaatinut Suomea (2023) varmistamaan turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalasten oikeuksien kunnioittamisen kaikilta osin. THL näkee lisäksi, että esitetyt lakimuutokset eivät tue valtioneuvoston ”Uutta vauhtia yhdenvertaisuuteen Suomessa” -toimenpideohjelman toteutusta, jossa pyritään vahvistamaan väestöryhmien välistä yhdenvertaisuutta.

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry ehdottaa erillisen tulkkilain valmisteluun ryhtymistä ja kiittää valmistelijoita sukupuolivaikutusten kattavasta arvioinnista läpi esityksen. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen mukaan perheen kotoutumissuunnitelman rooli ja käsite ovat edelleen epäselviä.

Useampi lausunnonantaja nosti myös esiin kuntien halukkuuden pakolaisten vastaanottoon vähenevän rahoituksen laskiessa.

Bildningsalliansen rf ja Svenska Finlands folkting nostavat esiin myös kolmannen sektorin ja vapaan sivistystyön oppilaitosten roolin ruotsinkielisessä kotoutumisessa.

KEHA-keskus nostaa esiin, ettei ruotsinkielisen asetuksen kieliasu vastaa ruotsinkieliseen kotoutumislakiin ehdotettuja kielellisiä korjauksia ja muutoksia.

Helsingin kaupungin mukaan kustannukset maahan muuttaneiden kotoutumisesta että palveluiden järjestäminen laajassa mittakaavassa jäävätkin suurten kaupunkien harteille.